

Firidun Şuşinski

**Azərbaycanın musiqi
xəzinəsi**

**İ.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası**

Bakı-2015

MƏCID BEHBUDOV

Azərbaycan müğənnilərinin istedadlı nəslinə mənsub olan nümayəndələrdən biri də Məcid Behbudovdur. Məcid Behbudov oğlu Behbudov¹ 1873-cü ildə Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarından o, varlı bir tacirin yanında arşın malı satmaqla ailələrini dolandırmağa başlayır. Gənc Məcid varlı xanımların malikanəsinə arşın malı aparanda şəhərin küçələrində «Ay arşın malı alan» deyə «Segah» və «Bayatı» üstündə oxuyar, xoş səsi ilə müştərilərin diqqətini cəlb edərdi. Maraqlı burasıdır ki, Məcid arşın malı satarkən gözəl qızlardan birini görüb sevmiş, həmin qız da ona qoşulub

qaçmışdı.

Məcid xanəndəlik sənətinə başlamazdan əvvəl bir müddət şəbihgərdən olmuş, məsciddə nöhə oxumuş və minacət vermişdi. Lakin Məcid nə tacir, nə mərsiyəxan olmadı. Çünki o, uşaqlıq illərindən şeirə, musiqiyə böyük həvəs göstərir, xanəndə olmaq arzusu ilə yaşayırdı. Gözəl səsi olan Məcid ilk vaxtlar xüsusi məclislərdə, sonralar isə toy şənliklərində arabir xanəndəlik edərdi.

Cəlil bəy Bağdadbəyovun verdiyi məlumata görə, Məcid Behbudov xanəndəliyə 1904-cü ildən başlamışdı. O, əvvəllər Qarabağ, Gəncə məclislərində, sonralar isə Zaqafqaziyanın kənd və şəhərlərində xanəndəlik etmişdi. Məcid uzun illər Tiflisdə tarzənlərdən Məşədi Zeynal, Rzabala ilə «Dvoryanski klub»-da çalib-çağırılmışdır. O dövrün afişaları da bunu aydın sübut edir.² 1910-cu ildə Məcid Behbudov Gürcüstanda məşhur xanəndələrdən biri idi. Rıqa şəhərindəki «Qrammofon» şirkəti Azərbaycan musiqiçiləri ilə yanaşı, xanəndə Məcidi də səsini vala yazmağa dəvət etmişdi.

1. *M.Behbudov dünyə şöhrətli müğənni Rəşid Behbudovun atasıdır – tərtibçi.*

2. *Gürcüstan İncəsənət muzeyinin teatr afişaları saxlanılan fondu.*

Rıqada xanəndə Məcid tarzən Məşədi Cəmilin müşayiəti ilə bir neçə muğam, təsnif və qədim Qarabağ mahnularını qrammofon valı üçün oxuyur. Cəlil bəy yazır ki, *Məcidin səsi baş səsi olub, «Mirzə Hüseyn segahı»nu, «Şüştər»i və «Çahargahı» yaxşı oxuyardı.*¹

Məcid Behbudovun repertuarı çox geniş, həm də rəngarəng idi. Onu təkcə Azərbaycan məclislərinə deyil, gürcü məclislərinə də tez-tez dəvət edirdilər. Xanəndə gürcü dilini yaxşı bildiyindən çox vaxt məclislərdə gürcü mahnularını qüsursuz oxumağı hamunu valeh edərdi.

Məcid Behbudov Azərbaycanda opera teatrının inkişafına da yaxından kömək göstərmişdi. O, hələ 1911-ci ildə «Fərhad və Şirin» operasında Xosrov rolunda oynamışdı. «Kaspi» qəzeti həmin opera tamaşası haqqında rəyində yazırdı: *«Cənab Behbudov (Xosrov) çox məlahətli səsə malikdir. Yaxşı oxudu. Ancaq rolu pis oynadı.»*²

Məcid Behbudov Üzeyir Hacıbəyovun opera və operettalarında, Məşədi Cəmilin «Seyfəl-Mütlük» operasında da çıxış etmişdir. Məcid Behbudov istedadlı bir xanəndə kimi bir neçə dəfə tarzən Məşədi Zeynalla İran məclislərinə dəvət olunmuşdu. Yeri gəlmişkən, maraqlı bir əhvalatı qeyd edək. Xanəndənin oğlu Rəşid Behbudov 1942-ci ilin yazında İranın Xoy şəhərində qastrol səfərində olarkən vilayətin adlı-sanlı ayanlarından Analı xan onu evinə qonaq dəvət edir. Məclisdə Rəşidin məlahətli səslə oxuması hamıdan çox xanun arvadını heyrətə salır. Rəşid oxuyub qurtarandan sonra xanun arvadı böyük bir sandığı açır, uzun illərdən bəri qoruyub-saxladığı cavan bir oğlanın şəklini və bir qrammofon valını Rəşidə göstərir. Bu şəkil Məcidin şəkli idi... Analı xanun arvadı Rəşidə deyir ki, mən Naxçıvanda anamla bir məclisdə olanda Məcid elə gözəl oxudu ki, anam onu İrana – Xoy şəhərinə mənim toyuma dəvət etdi. Toy şənliyindən sonra Məcid şəkillə valı mənə yadigar verdi. Bu əhvalat 1912-ci ildə olmuşdu.

Gürcüstanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra Məcid Behbudov bir neçə il Tiflis teatrlarında və konsert salonlarında zəhmətkeşlərə göstərilən mədəni xidmətlərdə yaxından iştirak etmişdi. Gürcüstanın azərbaycanlılar yaşayan rayonlarında aparılan təşviqat işlərinə kömək məqsədi ilə təşkil olunan konsertlərdə zəhmətkeşlərin hör-

1. *C. Bağdadbəyovun göstərilən xatirələri (əlyazmaları).*

2. *“Kaspi” qəzeti, 1911-ci il, № 53.*

mətini qazanmışdı. O, bir müddət Zaqafqaziyanın şəhər və kəndlərində Azərbaycan musiqisini təbliğ etmişdi.

Məcid Behbudov İrəvanda olarkən İncəsənət İşçiləri İttifaqı Şərq orkestrinin rəhbəri tərəfindən orkestrə dəvət olunur. İstedadlı Azərbaycan xanəndəsi bu orkestrin tərkibində bir neçə il Zaqafqaziyanın şəhər və kəndlərində çıxış edir. Orkestrin afişalarında xanəndə Məcid Behbudovun adının nəzərə çarpması üçün xüsusi şrifflərlə yazılırdı.¹ Məcid Behbudov ömrünün son illərini Qazax rayonunda keçirmişdir. O, burda mədəniyyət evində çalışmış, gənc istedadların tərbiyəsi ilə məşğul olmuşdur. Məcid Behbudov 40 il Azərbaycan musiqisinə xidmət etmiş və bir sıra ləyaqətli şagirdlər yetişdirmişdir. Məlahətli səsi ilə bütün dünyanı valeh edən Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ xalq artisti Rəşid Behbudov, RSFSR-nin xalq artisti Ənvər Behbudov və Azərbaycan SSR əməkdar artisti Nəcibə Behbudova Məcidin yetirmələridir. Onlar doğma atalarının musiqi irsini daha da inkişaf etdirmiş, ölkəmizin görkəmli mədəniyyət xadimləri səviyyəsində yüksəlmişlər.

Məcid Behbudov 1945-ci ildə Qazaxda vəfat etmişdir. Onun xatirəsi könlüldə yaşayır. O öz yetirmələrinin əməllərində ölməz olmuşdur.

1. "Zarya Vostoka" qəzsti, 22 aprel 1926-cı il.